

Затверджено на засіданні кафедри
судочинства
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

***ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗДАЧІ ЕКЗАМЕНУ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ
МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ ОП
«ПРАВО» ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ
ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ЮРИДИЧНОГО ІНСТИТУТУ***

**Модуль 1. Правові основи міжнародних та європейських механізмів
захисту прав людини**

**ТЕМА 1. Загальна характеристика міжнародних та європейських
механізмів захисту прав людини**

Поняття та особливості захисту прав людини. Поняття і значення механізмів захисту прав людини і світовій юридичній практиці. Класифікація механізмів захисту прав людини.

Правові основи міжнародного захисту прав людини. Загальна характеристика міжнародних нормативно-правових актів, що гарантують захист прав людини і передбачають механізми реалізації такого захисту.

Міжнародний захист прав людини: поняття, ознаки, загальна характеристика суб'єктів здійснення. Поняття та класифікація суб'єктів здійснення захисту прав людини на міжнародному рівні.

Правові основи європейського захисту прав людини. Загальна характеристика нормативно-правових актів Ради Європи та ЄС, котрі гарантують права людини і передбачають механізми захисту цих прав.

Європейські механізми захисту прав людини: поняття, ознаки, загальна характеристика. Поняття та загальна характеристика суб'єктів здійснення захисту прав людини на європейському рівні.

ТЕМА 2. Статут ООН і Загальна декларація прав людини як основа забезпечення захисту прав людини на міжнародному рівні

Загальна характеристика ролі та значення Статуту ООН для світової практики захисту прав людини. Історія створення та прийняття Статуту ООН: причини та умови, що передували цьому. Структура Статуту ООН. Порухення Статуту ООН: історичні випадки та наслідки такого порушення.

Характеристика Загальної декларації прав людини як базового міжнародного документа, котрий закріплює основні права і свободи людини і гарантує їх захист. Історія створення та прийняття Загальної декларації прав людини: причини та умови, що зумовили це. Структура Загальної декларації прав людини. Порухення норм Загальної декларації прав людини та наслідки такого порушення.

ТЕМА 3. Міжнародні договори у галузі прав людини

Загальна характеристика міжнародних договорів у галузі прав людини. Класифікація міжнародних договорів у галузі прав людини.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: загальна характеристика. Історичні причини та передумови прийняття Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, а також значення для сучасних механізмів захисту прав людини. Структура та зміст Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: загальна характеристика. Історичні причини та передумови прийняття Міжнародного пакту про громадянські і політичні права і значення для сучасних механізмів захисту прав людини на міжнародному рівні. Структура та зміст Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

ТЕМА 4. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод як базового європейського нормативно-правового акту в галузі прав людини

Історія прийняття Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Історичні передумови створення міжнародного документу про захист прав людини. Підписання Європейської Конвенції та набуття нею чинності. Процедура внесення змін до Конвенції.

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод в системі міжнародного права в галузі захисту прав людини. Загальні положення Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини. Структура та основний зміст Європейської Конвенції про захист прав і основних свобод людини. Класифікація норм Конвенції. Організаційні, процесуальні та матеріальні норми. Ієрархія прав.

Поняття тлумачення права та принципи інтерпретації Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (загальнотеоретичні аспекти). Виключна юрисдикція Європейського суду з прав людини щодо тлумачення положень Конвенції. Принцип ефективного й динамічного тлумачення та принцип забезпечення правової визначеності (принцип дотримання прецеденту). Принцип пропорційності та забезпечення рівноваги інтересів. Принцип забезпечення певної свободи національного розсуду. Принцип автономного тлумачення. Врахування загальновизнаних міжнародних

стандартів і принципів міжнародного права. Принцип забезпечення мінімальних гарантій прав і свобод людини.

Модуль 2. Міжнародні та європейські механізми захисту прав людини

ТЕМА 5. Міжнародний суд ООН

Міжнародний Суд ООН: поняття і загальна характеристика. Історичні причини та передумови створення Міжнародного Суду ООН.

Основні функції, котрі виконує Міжнародний Суд ООН. Ключові засади судочинства Міжнародного Суду ООН і справи, котрі вирішує Суд відповідно до своєї компетенції.

Структура і склад Міжнародного Суду ООН та порядок його діяльності. Керівництво Міжнародного Суду ООН: порядок формування і повноваження.

Практика захисту порушених прав Міжнародним Судом ООН: загальна характеристика та яскраві приклади. Практика Міжнародного Суду ООН щодо України.

ТЕМА 6. Рада ООН з прав людини

Рада ООН з прав людини: загальна характеристика. Історичні передумови та причини створення Ради ООН з прав людини.

Структура і склад Ради ООН з прав людини. Функції, котрі виконує Рада ООН з прав людини. Компетенція Ради ООН з прав людини.

Керівництво і кадровий склад Ради ООН з прав людини.

Процедури захисту прав людини Радою ООН з прав людини. Практика захисту прав людини Радою ООН з прав людини.

ТЕМА 7. Європейський суд з прав людини: структура, організація діяльності та повноваження

Еволюція європейського механізму захисту прав людини. Загальна характеристика міжнародного захисту прав людини в судовому порядку. Ізмірська, Інтерлакенська, Брайтонська та Брюсельська декларації і їх імплементація.

Порядок формування та склад Європейського суду з прав людини. Регламент Європейського суду з прав людини. Організаційна структура Європейського суду. Пленарні засідання Європейського Суду. Комітети та Секретаріат Суду. Повноваження Палат та Великої Палати Європейського Суду.

Компетенція Європейського суду з прав людини. Субсидіарний характер компетенції. Види компетенцій ЄСПЛ: часовий критерій компетенції Суду; територіальна юрисдикція та компетенція суду; предметний критерій юрисдикції Суду; компетенція за колом суб'єктів.

ТЕМА 8. Додаткові міжнародні та європейські правозахисні організації та установи

Загальна характеристика і значення допоміжних міжнародних установ та організацій із захисту окремих прав людини.

Міжнародна організація праці як спеціалізована правозахисна установа ООН: загальна характеристика. Історичні передумови і причини створення Міжнародної організації праці. Структура і склад Міжнародної організації праці. Функції та повноваження Міжнародної організації праці.

Організація об'єднаних націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО): загальна характеристика. Історичні передумови і причини

створення ЮНЕСКО. Структура і склад ЮНЕСКО. Функції та повноваження ЮНЕСКО.

Консультативний комітет Рамкової конвенції про захист національних меншин при Комітеті Міністрів Ради Європи: загальна характеристика, функції, склад та повноваження.

Європейський Комітет з запобігання катуванням та нелюдському чи принизливому поводженню або покаранню: загальна характеристика, функції, склад і повноваження.

Викладач:

доктор філософії

за спеціальністю «Право»

Наталія БАШУРИН